Evaluatie

Pilot Familieschool Overvecht

Maart 2025

Gemeente Utrecht

Samen voor Overvecht

Utrecht.nl

Inleiding

De startpositie van kinderen en gezinnen in onze samenleving is niet gelijk. Wat er gebeurt in het gezin, de familie, de school, de buurt en de samenleving is in grote mate bepalend voor de kansen in het leven van een kind. Zo kan er bijvoorbeeld een relatie zijn tussen de opleiding, inkomen of de migratieachtergrond van ouders en de onderwijskansen van kinderen. Dit kan leiden tot verschillen tussen kinderen en tot kansenongelijkheid.

Daarom is in 2021 in Overvecht in het kader van de Regiodeal Vitale Wijken en de Wijkaanpak Samen voor Overvecht en met de hulp van het VSB Fonds de pilot Familieschool gestart. De pilot is gestart op vier basisscholen: De Schakel, Joannes XXIII, OBO locatie De Klopvaart en OBO locatie de Watertoren, later vervangen door Spoorzicht. De voorbereiding van de pilot is gestart met een verkenning in 2021 en wordt uitgevoerd in de schooljaren 22/23, 23/24, 24/25. Tijdens de pilot heeft de Hogeschool Utrecht een participatief praktijkonderzoek uitgevoerd.

Onderdeel integrale wijkaanpak

In 2019 hebben bewoners en professionals uit Overvecht het ambitiedocument Samen voor Overvecht ontwikkeld dat de koers uitzet voor de komende jaren. Samen voor Overvecht is de langdurige, integrale en gezamenlijke aanpak van bewoners, professionals en de gemeente Utrecht voor Overvecht. Betrokkenen willen dat Overvecht een wijk is waar bewoners prettig samenleven, waar de veerkracht van bewoners wordt versterkt en iedereen mee kan doen. Een wijk die ook aantrekkelijk is voor nieuwe bewoners, bezoekers, investeerders en ondernemers. Voor de wijkaanpak zijn vijf ambities geformuleerd:

- Plezierig wonen in een meer gemengde wijk
- Perspectief voor de jeugd versterken
- Veilige buurten
- Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat
- Meedoen & Ondernemen

De pilot Familieschool wordt uitgevoerd in het kader van de ambities ‘Perspectief voor de jeugd versterken’ en ‘Zorg en ondersteuning dichtbij en op maat’.

Evaluatie pilot

Hoewel de looptijd nog niet ten einde is, evalueren we de pilot nu al. Op basis van de ervaringen van de scholen, de ouders, betrokken ketenpartners en het verslag van de Hogeschool Utrecht is er inmiddels een beeld ontstaan van de Familieschool en de werkzame ingrediënten. Door nu te evalueren kan voor het einde van de looptijd van de pilot een besluit genomen worden over de Familieschool Overvecht.

Deze evaluatie is tot stand gekomen met behulp van de betrokken scholen, ouders, partners en de Hogeschool Utrecht. Hierin komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. **Wat is een Familieschool**
2. **Wat willen we bereiken met de Familieschool Overvecht**
3. **Hoe geven scholen invulling aan de Familieschool**
4. **Wat zijn de resultaten**
5. **Wat zijn werkzame ingrediënten**
6. **Wat hebben we geleerd**

1. Wat is een Familieschool

Een Familieschool gaat uit van de verbinding tussen school en de leefwereld van de leerling, met een focus op het gezin. In een Familieschool wordt ontmoeten en samenkomen gefaciliteerd. Ouders en professionals werken er samen vanuit gelijkwaardigheid. Zij helpen elkaar, leren zichzelf en elkaar beter kennen en ontwikkelen zich als persoon. De deur staat voor ouders en gezinnen letterlijk open. Door ouderbetrokkenheid en partnerschap te bevorderen en gezinnen te ondersteunen, creëert een Familieschool een omgeving waarin alle gezinnen zich welkom voelen, werelden elkaar versterken en kinderen optimaal kunnen ontwikkelen.

De deelnemende scholen hebben zelf de regie over de uitvoering van de pilot op de eigen school. Omdat scholen, de ouder- en leerlingpopulatie en de buurt waarin een school staat van elkaar verschillen, verschilt ook de invulling per school. Toch is de essentie van de Familieschool in Overvecht bij iedere school hetzelfde, omdat zij vertrekken vanuit dezelfde doelstellingen en uitgangspunten.

Mina is een nieuwe ouder op school en bijna elke dinsdag en vrijdagochtend aanwezig met haar zoontje van twee jaar oud. Zij volgt ook de Nederlandse les op school en heeft zich gemeld als klassenouder. Ze praat nog niet goed Nederlands, maar is juist ook aanwezig om goed te luisteren en zo te leren. Ze wil wel officiële les volgen, maar die laten haar niet toe met een kind. Daarom is de les op school een echte uitkomst voor haar. Ook komt ze voor de gezelligheid en om andere ouders te leren kennen.

Uitgangspunten Familieschool

Gezamenlijk opgesteld in 2021.

1. Activiteiten en interventies vanuit de Familieschool dragen bij aan het vergroten van de kansen(gelijkheid) voor kinderen en hun ouders;
2. De school staat voor een veilige, vertrouwde en stimulerende omgeving waar kinderen én ouders zich ‘thuis’ voelen;
3. We bouwen op school samen met ouders en partnerorganisaties aan een gemeenschap waar onderling respect, vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid het uitgangspunt is.
   Dit sluit aan bij de Vreedzame School en bij de al bestaande Kernpartneraanpak. In deze samenwerking draait het om verbinding en samenwerken;
4. Zowel de schoolorganisaties als de partners uit het sociaal domein proberen zoveel mogelijk te zorgen voor ‘vaste gezichten’ op de school;
5. We hebben aandacht voor problemen waar ouders tegenaan lopen (op allerlei vlakken)
   en kijken ook naar het gewenste toekomstperspectief van ouders;
6. De concrete uitwerking kan per school verschillen, uitgangspunt is dat we transparant zijn en van elkaar willen en mogen leren;
7. We ontwikkelen het concept vanuit de ambitie van een duurzame structurele aanpak waarbij we vanuit de praktijkervaringen de aanpak kunnen verfijnen en verbeteren en waarbij niet de
   tijdelijkheid van middelen de looptijd bepalen.

2. Wat willen we bereiken met de Familieschool

“It takes a village to raise a child”, want gezond, veilig en kansrijk opgroeien doe je niet alleen. Opvoeden is een taak waar naast ouders veel andere mensen een rol in hebben: de leerkracht op school, de voetbaltrainer of gewoon een ouder in de buurt die op andere kinderen let. De pedagogische basis is onderdeel van de sociale basis en bestaat uit alle contacten, relaties en leefomgevingen die bijdragen aan het opgroeien en opvoeden van kinderen. Ervaringen buiten het gezin hebben veel invloed op de ontwikkeling van kinderen. (Opgroeien doe je samen (nji.nl)) Om een goede start in het leven te kunnen maken is een stevige sociale en pedagogische basis van belang. Hoe sterker die basis, hoe beter, sneller en duurzamer vragen die bij opgroeien en opvoeden horen, opgemerkt en opgepakt kunnen worden.

Daarvoor werken de familiescholen aan de volgende pijlers:

- Gezin als basis: school is de plek waar het gezin en de ouder als individu zich kan ontwikkelen en ondersteund wordt.
- Ouders zijn partners: ouders zijn betrokken bij school en het onderwijs.
- Brede talentontwikkeling: een breed aanbod van activiteiten, binnen en buiten school.

Het is de ambitie dat er meer ontwikkelkansen zijn voor ouders en kinderen. Dat er naast een sterke pedagogische basis ook aandacht is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en voor het in de kracht zetten van ouders. Het is dan ook de ambitie dat ouders (meer) betrokken zijn bij de school, dat ze zich welkom voelen en er meer samenhorigheid ontstaat. Door de betrokkenheid versterkt de vertrouwensband tussen ouders onderling, ouders en school en met instanties. Hierdoor vergroten ouders hun (sociale) netwerk en stellen ze eerder hun vragen. En leerkrachten krijgen meer zicht op de leefwereld van kinderen zodat zij meer vanuit begrip en compassie kunnen werken.

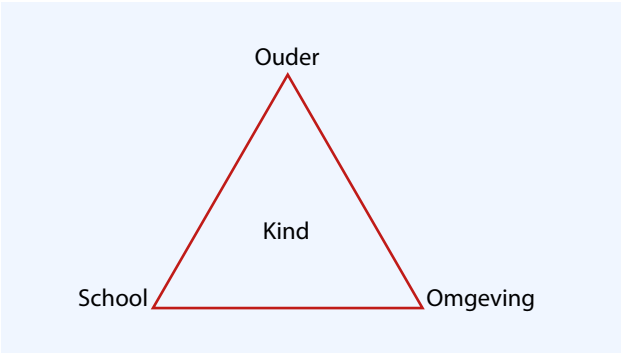

Met de Familieschool Overvecht willen we de kansengelijkheid van zowel kinderen als ouders bevorderen.

Samen een gemeenschap vormen

In de Familieschool Overvecht vormen kinderen, ouders, het schoolteam en samenwerkingspartners een gemeenschap. Vanuit de gedacht ‘It takes a village to raise a child’ werkt iedereen mee aan de Familieschool op gelijkwaardige basis, vanuit verschillende rollen. De school is een veilige en vertrouwde plek voor het schoolteam, de ketenpartners, de kinderen en hun ouders. De school als ontmoetingsplek betekent ook dat partnerorganisaties actief, zichtbaar en toegankelijk zijn in de school. Door de Familieschool worden de verschillende leefwerelden van een kind met elkaar verbonden. Een betere samenwerking tussen school, ouders en (kern)partners helpt de ontwikkeling en het welzijn van kinderen te bevorderen.

Saadat is een nieuwe ouder op school en 7 maanden zwanger. De leerkracht en onderbouw coördinator begeleiden haar naar de Familieschool, omdat zij erachter komen dat Saadat geen verblijfsvergunning heeft en niet verzekerd is. Saadat spreekt amper Nederlands, maar gelukkig is er een ouder bij de koffieochtend die dezelfde taal spreekt en kan helpen. Zo kan zij direct helder krijgen wat de situatie is en met hulp van het buurtteam ook kijken of er passend aanbod is. Door de vaste gezichten van partners en de ouder die helpt met vertalen kunnen we snel schakelen en een belafspraak plannen met Stichting Al Amal. Via het project ‘de eerste 1000 dagen’ krijgt Saadat binnen een aantal weken hulp. Ook is ze gestart met de Nederlandse les op vrijdagochtend op school èn heeft ze zich aangemeld als klassenouder.

3. Hoe geven scholen invulling aan de Familieschool

Binnen de bedoeling en de uitgangspunten van de Familieschool zijn de ouders, kinderen, schoolteam en partners vrij om de invulling te kiezen die het beste past. Hieronder een aantal voorbeelden van invulling van de pijlers.

Gezin als basis: school is de plek waar het gezin en de ouder als individu zich kan ontwikkelen en ondersteund wordt

- Koffieochtenden door en voor ouders en bijeenkomsten over onderwerpen als opvoeding, financiën (tips hoe om te gaan met schaarste), werk en armoederegelingen, maar ook waar ouders hun talenten kunnen inzetten of verder te ontwikkelen door bijvoorbeeld een activiteit te organiseren;
- Een duidelijke plek (Familieservicepunt, Schakelloket) waar ouders terecht kunnen met vragen over bijvoorbeeld geldzaken, werk, opleiding, of opvoeden en waar belangrijke partners aansluiten (onder andere buurtteam Jeugd & Gezin, Al Amal en de Werkwinkel) en snel geschakeld kan worden met partners uit de sociale basis zoals Dock en JoU.

Ouders als partners: ouderbetrokkenheid bij school en het onderwijs

- Huiswerkklas door ouders. Ouders zorgen voor een rustige ruimte op school waar kinderen zelfstandig hun huiswerk kunnen maken, op initiatief van ouders voor kinderen die thuis geen rustige werkplek hebben;
- Ouders die actief zijn binnen de school, bijvoorbeeld in de bibliotheek op school of het verzorgen van het schoolontbijt of -lunch;
- Met ouders spelletjes knutselen en activiteiten voorbereiden passend bij de leerstof (memory, domino, etc.);
- Training voor onderwijsteam, bijvoorbeeld gericht op samenwerking met ouders, sensitief lesgeven of het herkennen en de effecten van armoede;
- Ouderbetrokkenheid bij het vormgeven en organiseren van diverse activiteiten en feesten op school, zoals ontbijt/lunch, kerst, oud & nieuw, Suikerfeest etc;
- Vadergroep op de Schakel.

Lian Wanner, Buurtteam Jeugd en Gezin: “Brugfunctionarissen Aisha en Najat op de Schakel vervullen een heel belangrijke rol. Zij betrekken veel ouders, vooral moeders, bij de koffieochtend en het Schakelloket. Ik ben bij de inloop betrokken vanuit het buurtteam, maar ik zal vanaf januari geen enkelvoudige vragen meer oppakken. Toen Aisha dit hoorde gaf ze meteen aan dat als ik die vragen zou krijgen, ik haar direct kon inschakelen en dat die ouders dan bij haar terecht kunnen. Heel fijn om te zien dat deze ouders zo voor elkaar klaar staan.”

Brede talentontwikkeling: een breed aanbod van activiteiten, binnen en buiten school

- De verlengde en verrijkte schooldag: kinderen gaan meer uren naar school en krijgen een breed pakket aangeboden gericht op hun cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling (vanuit de brede school aanpak en binnen school). Op de Joannes XXIII is er bijvoorbeeld twee keer per week de WOW academie, extra scholing in weten over de wereld. Op de Schakel komt 'Durf te dromen' twee keer per week voor cognitieve ondersteuning en talentontwikkeling;
- Het aanbod in de buurt zichtbaar maken voor ouders en kinderen, zodat zij weten waarvoor ze zich kunnen aanmelden; bijvoorbeeld bij het Familie-servicepunt/Schakelloket komt er regelmatig een aanbieder op school om te vertellen over het aanbod en de brede school brengt buitenschoolse activiteiten ook in de klas;
- Ouders ondersteunen bij het aanmelden van hun kinderen voor de verschillende activiteiten; bijvoorbeeld voor ouders die de Nederlandse taal niet spreken, niet kunnen lezen of schrijven of digibeet zijn;
- Ouders informeren over en ondersteunen bij het aanvragen van financiële ondersteuning voor sport- en culturele activiteiten als het gezin niet voldoende middelen heeft;
- Cursus- en activiteitenaanbod, zoals taalles voor ouders, Heldin: durven en doen in een noodsituatie (EHBO i.c.m. persoonlijke ontwikkeling) en training Vreedzaam voor ouders, leerkrachten en partners.

Khadija Sayfaoui, Al Amal: Tijdens de koffieochtend hebben we een training verzorgd met als thema 'Voor jezelf zorgen'. Na afloop deelden de moeders dat ze zich bewuster zijn geworden van het belang om eerst goed voor zichzelf te zorgen, voordat ze voor anderen kunnen zorgen. "Wat je niet hebt, kun je niet geven," was een inzicht dat bij velen bleef hangen. De moeders ervaren hun deelname aan deze bijeenkomsten als waardevolle 'Me time', waarin ze kunnen investeren in hun eigen groei en ontwikkeling en dat is ook van belang om een goede opvoeder te kunnen zijn.

4. Wat zijn de resultaten

De betrokken scholen hebben de volgende aantallen leerlingen en gezinnen:
- De Schakel: 252 leerlingen uit 163 gezinnen
- De Joannes XXIII: 173 leerlingen uit 136 gezinnen
- OBO locatie De Klopvaart: 146 leerlingen uit 97 gezinnen
- OBO locatie Spoorzicht: 179 leerlingen uit 107 gezinnen

De OBO telt totaal 629 leerlingen uit 415 gezinnen.

Op jaarbasis bereikt de Familieschool direct zeker 50 unieke ouders per school. Het indirecte bereik van de Familieschool is echter vele malen groter, omdat ouders elkaar spreken en informatie mond-op-mond verspreiden. Hierdoor wordt informatie verspreid, maar worden ook zorgen weggenomen. Hoewel de aanpak per school verschilt levert de pilot tot op heden het volgende op

Ouders zijn meer betrokken bij de school
Door de Familieschool is de algehele betrokkenheid van ouders bij de school en bij de ontwikkeling van de kinderen vergroot. De school is een veilige plek voor ouders en kinderen. Op verschillende scholen worden door en met ouders koffieochtenden gehouden en vinden er bijeenkomsten plaats over onderwerpen als opvoeding, financiën (tips hoe om te gaan met schaarste), mantelzorg, omgaan met stress, werk en armoederegelingen. Ouderambassadeurs of oudercontactpersonen betrekken andere ouders bij de activiteiten en het programma en helpen met organiseren van de activiteiten vanuit het oogpunt van de ouders. Hierdoor is de algehele ouderbetrokkenheid bij de school en de ontwikkeling van de kinderen vergroot. Ouders organiseren bijvoorbeeld de lunch of het ontbijt voor de kinderen op school.

Twee jaar geleden kwamen ouders bij de Joannes de XXIII bijvoorbeeld nauwelijks de school in. Mede door de corona crisis was er weinig contact en betrokkenheid. Inmiddels komen er steeds meer ouders in de school, is er meer contact en stellen ouders gemakkelijker hun vragen. De invulling van de betrokkenheid is heel divers. Ouders zijn bijvoorbeeld klassenouder, helpen in de bibliotheek, zijn mediator of pleinwacht etc. Bij de OBO vervult vanuit ongeveer 15 procent van de gezinnen een ouder een (structurele) actieve rol in de school. Bij de Schakel en de Joannes XXIII is dat respectievelijk 16 procent en 20 procent.

Door de Familieschool is er nu een groep betrokken ouders die helpen met het ontbijt, de huiswerkklas, samen taal leren, die klassenouders zijn en de weggeefhoek organiseren.

Kinderen maken meer gebruik van het activiteitenaanbod
De verlengde en verrijkte schooldag wordt voor de deelnemende scholen voor een deel ingevuld vanuit de Brede School aanpak of door eigen aanbod binnen de school. Met de inzet vanuit de Familieschool worden kinderen en ouders geholpen bij het inschrijven en daadwerkelijk deelnemen aan de activiteiten. Hierdoor maken meer kinderen gebruik van het aanbod van de Brede School. Bij de OBO scholen is bijvoorbeeld een leerkracht beschikbaar om ouders en kinderen te informeren over de mogelijkheden en hen te helpen bij het aanmelden. Dat zorgt ervoor dat kinderen daadwerkelijk gebruikmaken van het aanbod en dat het aantal toeneemt. Percentage kinderen dat jaarlijks deelneemt aan activiteiten in de wijk van de Brede School, ZIMIHC en SportUtrecht ligt voor de Schakel en de OBO tussen de 60 en de 65 procent. Bij de Joannes XXIII maakt 40 procent van de kinderen in groep 5 tot en met 8 gebruik van de activiteiten van de Wow academie op school. Van de kinderen uit groep 7 en 8 neemt 70 procent deel aan de huiswerkklas.

Ouders vergroten hun netwerk en stellen eerder hun vragen
Op alle scholen is er een duidelijke plek waar ouders terecht kunnen met vragen over bijvoorbeeld geldzaken, werk, opleiding, of opvoeden. Dat betekent dat op een of meerdere momenten in de week een aantal belangrijke partners (onder andere buurtteam Jeugd & Gezin, Al Amal en de Werkwinkel en Dock en JoU met Tienerwerk) aanwezig zijn op school zodat ouders met hun vragen terecht kunnen en direct geholpen kunnen worden.

Een ouder ervaarde veel stress door de combinatie van haar eigen gezin en de zorg voor haar ouders. Zij hielp haar ouders in de huishouding, maar kon dat niet langer aan. Door het contact met het buurtteam tijdens het Serviceloket is zij geholpen en krijgen haar ouders nu wekelijks hulp in huis.

Voordat ouders direct gebruik maken van het aanbod van de aanwezige organisaties moet er een vertrouwensband ontstaan. Daar is veel in geïnvesteerd. Door de aanwezigheid en continuïteit van vaste gezichten en de open houding van de professionals ontstaat er een veilige plek waar ouders vragen durven te stellen en zich kwetsbaar opstellen. De professionals ‘draaien mee op school’ in het programma en de thema’s die besproken worden op de ochtenden. Juist door hierbij aanwezig te zijn ontstaat er een vertrouwensband. De relatie tussen ouders, school en partners is versterkt en ouders durven eerder vragen te stellen en verbreden hiermee hun netwerk. In 2024 zijn bijvoorbeeld meer dan 15 ouders via de Familieschool voor ondersteuning naar de Werkwinkel gegaan, wat zij anders niet gedurfd hadden.

Een vader komt via het Schakelloket in contact met de medewerker van de Werkwinkel. Door dit contact heeft hij de stap kunnen zetten naar een traject bij de Werkwinkel. Inmiddels is hij ingeschreven voor een opleiding tot buschauffeur.

Het laagdrempelig faciliteren van contacten tussen ouders, het samen realiseren van concrete hulp en ondersteuning en het in contact brengen met instanties die hulp kunnen bieden, geeft ouders en gezinnen een netwerk en haalt hen uit hun isolement.
Gemiddeld 37 procent van de gezinnen op de OBO wordt ondersteunt door het familieservicepunt. Op Spoorzicht maken 23 gezinnen en op de Klopvaart 45 gezinnen gebruik van de boodschappentas. Bij de Schakel vindt gemiddeld 30 procent van de gezinnen steun bij het Schakelpunt. Op deze school worden geen boodschappentassen verstrekt, omdat de school heeft gekozen om alle kinderen van lunch te voorzien. Bij de Joannes XXIII vindt ongeveer 40 procent van de ouders steun bij de familieschool. Zestig gezinnen maken bij deze school gebruik van de boodschappenkaart.

Leerkrachten hebben meer zicht op de leefwereld van kinderen en ouders
Door aandacht te besteden aan de verschillende leefwerelden van kinderen en te onderkennen dat de thuissituatie van invloed is op het welbevinden en daarmee op de leer- en ontwikkelingsmogelijkheden van het kind in de klas, wordt er in de Familiescholen vanuit een breder perspectief naar de leerling gekeken.
Onderdeel van de pilot is dat de schoolteams deelnamen aan een training over de psycho-sociale-traumatische gevolgen van armoede en wat het effect van armoede is op het functioneren van ouders en kinderen. De training ging ook over hoe armoede te signaleren en op welke wijze de leerkracht hierover in gesprek kan gaan met ouders en kinderen.

5. Wat zijn werkzame ingrediënten

De scholen zijn verschillende initiatieven gestart om vorm te geven aan de Familieschool waarbij voor én met elkaar samenwerken centraal staat en de school als verzamel- en ontmoetingsplaats fungeert. De scholen hebben een vast contactpersoon ingezet om de pilot vorm te geven en te coördineren die samen met ouders verschillende samenwerkingsvormen heeft opgezet. Uit het verslag van de Hogeschool en gesprekken op de scholen blijkt dat er een aantal werkzame ingrediënten zijn binnen de Familieschool.

Samen bouwen met alle betrokkenen
Ouders, kinderen, leerkrachten, schoolleider, partners, ouderambassadeurs, brugfunctionaris en de projectleider bouwen samen de Familieschool. Dat betekent dat iedereen vanuit gelijkwaardigheid, maar vanuit verschillende rollen, vorm geeft aan de ontwikkeling van de Familieschool. Dit vraagt om een open houding van alle deelnemers. Iedereen kan met initiatieven komen om bij te dragen aan de Familieschool.

Laagdrempelig contact en ondersteuning door vaste persoon
De Familieschool is een veilige plek waar ouders de ruimte voelen om persoonlijke ervaringen in de groep te delen. Daardoor worden ook ouders bereikt die moeilijk de weg naar hulp kunnen vinden. Belangrijk daarbij is de opstelling van professionals, informeel en toegankelijk, aanwezig als mede deelnemer. Ouders kunnen opvoed- of andere vragen gemakkelijk kwijt bij elkaar en professionals.

Wantrouwen overbruggen
Door eerst contact te hebben en te helpen bij praktische vragen ontstaat vertrouwen. Ouders overwinnen het gevoel van schaamte en durven hulp te vragen. Angst, voor bijvoorbeeld het buurtteam, kan zo weggenomen worden. Positieve ervaringen die ouders vervolgens opdoen met professionals vertellen zij weer door aan andere ouders.

Een vader heeft een vraag over een sportaanvraag en komt hiervoor bij de familieschool. Na veel praten vertelt de vader dat hij bepaalde rekening niet kan betalen en achterloopt. Hierna is de vader verbonden aan de collega van het buurteam. De problemen konden opgelost worden en de vader is erg opgelucht.

Erger voorkomen, flexibel en actiegericht
Door het laagdrempelige contact komen vragen naar boven die direct opgepakt kunnen worden. Zo worden kleine hobbels weggenomen en wordt erger voorkomen. Een aparte afspraak maken is niet nodig; er wordt ter plekke gezocht naar een oplossing. Zo worden praktische zaken snel opgepakt door het snel bijschakelen van andere ouders of partners, ook om te vertalen.

Een kleuter heeft per ongeluk de bril stuk gemaakt van een andere kleuter. De moeder kan dit, in eerste instantie, niet zelf betalen, want zij weet niet of zij verzekerd is.
De ouderconsulent en de moeder gaan samen in gesprek: Welke verzekering heb je? Wat betekend aansprakelijk? Uiteindelijk vinden ze via de bankafschriften welke verzekering zij heeft. Deze hebben ze samen gebeld en hierdoor heeft zij duidelijkheid gekregen. De moeder blij en de verbinding is gemaakt. De kans is nu veel groter dat zij vaker zal aanschuiven bij de ouderbijeenkomsten en koffieochtenden.

Continuïteit
Door vaste wekelijkse momenten kan er wekelijks aandacht zijn en kunnen er kleine stappen gezet worden. Door het wekelijks contact kan eenvoudig vinger aan de pols gehouden worden. Omdat professionals regelmatig aanwezig zijn worden zij vertrouwde gezichten en durven ouders eerder vragen te stellen. Ouders geven ook aan het fijn te vinden dat ze weten dat er wekelijks hulp mogelijk is.

6. Wat hebben we geleerd

Om vorm te geven aan een Familieschool zijn een aantal essentiële randvoorwaarden nodig. Deze liggen in het verlengde van de werkzame ingrediënten.

Werken vanuit een gedeelde visie
De Familieschool vraagt om een andere manier van samenwerken. Om hier goed invulling aan te kunnen geven is het nodig dat alle betrokkenen werken vanuit dezelfde gedeelde visie en doelen. Maar ook dat alle betrokkenen weten wat dit betekent voor hun gedrag: werken vanuit de relatie en de verbinding, onderling respect, vertrouwen, er voor elkaar zijn, samenwerken en eigen verantwoordelijkheid.

Ruimte voor eigen invulling
Iedere school en populatie is anders. Om te kunnen ontwikkelen wat nodig is en werkt, is ruimte nodig voor eigen invulling. De Familieschool is dus niet een blauwdruk, maar biedt een visie en uitgangspunten die per locatie ingevuld kan worden.

Organisatiekracht
Het faciliteren van ontmoeting, bouwen aan een gemeenschap, aanjagen van initiatieven, verbinden van mensen vraagt om capaciteit en organisatiekracht. Dit is niet een takenpakket wat een leerkracht of intern begeleider ‘er even bij kan pakken’. Voor een goed werkende Familieschool is een kartrekker of projectleider nodig, bij voorkeur samen met een betrokken ouder. Gemiddeld kost dit twee dagen per week.

Fysieke ontmoetingsruimte
Voor de ontmoeting voor ouders met elkaar en met partners en leerkrachten is een fysieke ruimte nodig. In deze ruimte kunnen ouders samen komen voor ontmoeting en bijeenkomsten. Het is belangrijk dat de ruimte de gelegenheid biedt om vrijuit te kunnen spreken.

Verbinding met de school
De Familieschool ontlast het schoolteam van niet onderwijs gerelateerde vragen, maar vraagt wel betrokkenheid van het schoolteam. Bijvoorbeeld door ouders actief te wijzen op de Familieschool en de mogelijkheden daarvan, maar ook door betrokkenheid bij de ontwikkeling van de Familieschool. Hiervoor is het van belang dat de Familieschool als concept onderdeel is van de visie van de school en het schoolbestuur. Daarnaast vraagt het om een organisatorische inbedding, bijvoorbeeld door een korte lijn met de schoolleider, training voor leerkrachten, verbinding met de kernpartneraanpak en het periodiek aansluiten van leerkrachten bij de inloop om iets te vertellen over het onderwijs.

Inzet partners
Van een aantal partners is de betrokkenheid essentieel. Daarbij is continuïteit in personeel van groot belang om een (samenwerkings)relatie met ouders en andere betrokkenen op te bouwen. Belangrijke partners zijn onder andere Buurtteam Jeugd en Gezin, de Werkwinkel, Al Amal. Andere betrokken partners zijn JoU en Dock via Tienerwerk, de partners van de kernpartneraanpak en de coördinator Brede School.

Khadija Saqua, de Werkwinkel: “Vanuit de Werkwinkel sluit ik aan bij de inloopochtenden van de Familiescholen. De Familieschool is een hele mooie plek waar ouders op verschillende gebieden geholpen kunnen worden. Doordat ik regelmatig aanwezig ben en een bekend gezicht, kan ik het vertrouwen opbouwen bij de ouders. Ondanks dat de Werkwinkel
laagdrempelig is, hebben sommige inwoners toch nog dat vertrouwen nodig om de stap te kunnen zetten naar de Werkwinkel.“

Activiteiten budget
Voor scholing, bijeenkomsten, communicatie en een vrijwilligersvergoeding voor actieve ouders is een jaarlijks activiteitenbudget nodig. Gedurende de pilot is hiervoor rond de 5.000,- per schoollocatie per jaar gereserveerd.

Lerend netwerk
Om ervaringen te delen, lessen te leren en het concept te bewaken is het belangrijk dat de trekkers van de familiescholen periodiek deelnemen aan een lerend netwerk ten behoeve van de kennisuitwisseling.

Continuïteit
Elk jaar komen er weer nieuwe kinderen en gezinnen op school. Dat betekent dat vragen van gezinnen en ouders blijven komen. Ook zullen er steeds weer nieuwe uitdagingen komen vanuit de maatschappij. Het starten van een Familieschool doe je voor een lange termijn. Incidentele bekostiging en onzekerheid over de toekomst draagt niet bij aan de benodigde continuïteit.

Een jonge moeder en haar zoon komen samen in het voorjaar 2024 na een lange periode in AZC’s naar Utrecht. Hier kunnen ze weer gaan opbouwen. De zoon komt in de kleuterklas bij OBO Spoorzicht. Moeder werkt heel hard aan het leren van de taal en is bezig met de voorbereidingen om een HBO-opleiding te gaan volgen. Onverwacht komt de biologische vader naar Nederland en eist omgang met zijn zoon. De communicatie verloopt heel moeizaam en via Veilig Thuis wordt het buurtteam betrokken.

Het familieservicepunt ondersteunt de moeder met allerlei praktische zaken en werkt nauw samen met de buurtteammedewerker. Zo krijgen ze een boodschappentas, wordt de moeder geholpen met het vinden van de juiste studie, noodzakelijke kinderopvang en financiering. Ook wordt ze geholpen met het opstellen van een concept omgangsregeling, uitleg over een uiteindelijke oproep van de rechtbank en wordt juridische hulp gezocht. Door de korte lijnen tussen de moeder en het Buurteam wordt uiteindelijk een tweede veiligheidsmelding voorkomen. Het buurtteam houdt regie, maar wordt ontlast door het familieservicepunt in de contacten met de moeder en het vele uitzoekwerk. Hierdoor kan snel geschakeld worden, escalatie voorkomen en blijft de impact op de leefwereld van het kind beperkt.

Ontwikkelkansen
Tot slot zijn er nog een aantal ontwikkelkansen die aangegrepen kunnen worden. Om een doorgaande lijn vanaf de jonge leeftijd van een kind vorm te geven is het kansrijk om de Familieschool te verbinden aan de Voorschoolse educatie en het net gestarte informatiepunt voor ouders Oké Overvecht, maar ook aan het voortgezet onderwijs bij uitstroom.
Daarnaast kunnen de leerervaringen uit Overvecht benut worden voor de scholen die in 2024 starten met een brugfunctionaris. Waarbij aangemerkt moet worden dat de rol van brugfunctionaris belangrijk is voor een Familieschool (organisatiekracht), maar dat een school met een brugfunctionaris nog geen Familieschool is.